Artikkeli

Teknologian moninainen rooli lähisuhdeväkivallassa sekä avun hakemisessa ja saamisessa

Teknologia on tullut kiinteäksi osaksi arkea ja ihmisten välistä vuorovaikutusta, mahdollistaen yhteydenpidon ajasta ja paikasta riippumatta. Teknologiaa käytetään myös väkivallan ja kontrollin välineenä. Esimerkiksi ei-toivotut, häiritsevät ja uhkaavat yhteydenotot sekä liikkumisen seuraaminen ovat yleistyneet teknologian kehittymisen myötä.

Tutkimuksessa tarkastellaan, millainen rooli teknologialla on lähisuhdeväkivallassa sekä avun saamisessa ja hakemisessa. Aineistona ovat väkivallan kohteena olleiden yksilöhaastattelut sekä väkivaltatyöntekijöiden fokusryhmähaastattelut. Aineiston analyysissa on hyödynnetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Artikkeli osallistuu keskusteluihin digitalisaation merkityksestä palvelujärjestelmässä ja lähisuhdeväkivallassa.

Tutkimuksen tulokset osoittavat teknologian toimivan sekä väkivallan ja kontrollin välineenä että avun hakemisen ja saamisen mahdollistajana. Tämä moninainen rooli korostui koronapandemian aikana. Liikkumisrajoituksiin liittyvä kotiin eristäytyminen lisäsi mahdollisuuksia kontrolloida ja valvoa puolison tekemisiä. Lisäksi rajoitukset kasvokkaisissa kohtaamisissa vähensivät mahdollisuuksia väkivallan puheeksi ottamiseen ja palveluohjaukseen. Väkivaltapalveluissa jouduttiin kehittämään uusia tapoja avun tarjoamiseen. Verkossa tapahtuva tiedottaminen palveluista lisääntyi, samoin etäpalvelut, jotka mahdollistivat yhteydenottamisen ja keskustelut ilman kasvokkaisia tapaamista.

Palvelujärjestelmää kehitettäessä tulee huomioida teknologian moninainen rooli väkivallan tekemisen, siltä suojautumisen sekä siitä selviämisen, irtautumisen ja toipumisen välineenä. Etäpalvelut voivat olla monelle väkivaltaa kokeneelle tärkeä väylä saada apua. Samaan aikaan on huomioitava, etteivät digitaaliset palvelut sovi kaikille eikä niiden käyttäminen ole välttämättä kaikissa tilanteissa mielekästä, turvallista tai edes mahdollista.

ASIASANAT: teknologia, lähisuhdeväkivalta, digitaalinen väkivalta, sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä

SONJA TIHVERÄINEN, ANNIINA KAITTILA, MARITA HUSSO

JOHDANTO

Lähisuhteissa tapahtuva väkivalta on maailmanlaajuinen vakava sosiaalinen ja terveydellinen ongelma, joka aiheuttaa merkittävää inhimillistä kärsimystä sekä huomattavia kustannuksia yhteiskunnalle (1–3). Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijä ja kokija ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa. Teot voivat kohdistua tekijän nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. (4.) Lähisuhdeväkivalta kohdistuu erityisesti naisiin, ja naisia myös kuolee lähisuhdeväkivallan seurauksena miehiä enemmän (5–6).

Tyypillisesti lähisuhdeväkivallan muodot on jaettu fyysiseen, psyykkiseen, taloudelliseen ja seksuaaliseen väkivaltaan, vainoon, sekä uskontoon, kulttuuriin ja kunniaan liittyvään väki-

YDINASIAT

- Yhä suurempi osa lähisuhdeväkivallasta tapahtuu teknologian välityksellä.
- Teknologia sekä vaikeuttaa väkivallan kokijoiden tilanteita ja avun saamista, että tuo uusia mahdollisuuksia avun hakemiseen ja tuen tarjoamiseen.
- Palvelujärjestelmää kehitettäessä tulee huomioida teknologian moninainen rooli väkivallan tekemisen ja siitä irtautumisen välineenä.
- On tarpeen kartoittaa väestötasolla, millaista digitaalista väkivaltaa esiintyy sekä millaisia tuen tarpeita, haavoittuvuuksia ja palvelujärjestelmän kehittämisen tarpeita siihen liittyy.

valtaan (4). Uutena muotona niiden rinnalle on viime vuosikymmenenä nostettu teknologian välityksellä tapahtuva väkivalta, josta tässä artikkelissa käytetään käsitettä digitaalinen väkivalta. Digitaalisella väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jossa toista ihmistä loukataan, kontrolloidaan, tarkkaillaan tai vahingoitetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten älypuhelimia, sosiaalisen median alustoja, sähköpostia tai pikaviestipalveluita (7-9). Esimerkiksi ei-toivotut, häiritsevät ja uhkaavat yhteydenotot sekä liikkumisen seuraaminen ovat yleistyneet teknologian kehittymisen myötä. (9–11.)

Digitaaliset teknologiat ovat nykypäivänä keskeinen osa myös julkisten palveluiden toimintaa. Digitalisaatio eteni merkittävästi koronapandemian aikana, mikä ilmeni uusien digitaalisten palvelukanavien ja sovellusten käyttöönottona sekä sähköisen asioinnin lisääntymisenä. (12-13.) Digitalisaation vauhdittamisen lisäksi koronapandemialla on havaittu olleen muitakin yhteiskunnallisia vaikutuksia (14). Koronapandemia lisäsi ja voimisti esimerkiksi lähisuhdeväkivallan riskitekijöiksi tunnistettuja ilmiöitä kuten työttömyyttä, talousvaikeuksia, fyysistä eristäytymistä ja sosiaalisten kontaktien vähentymistä. Useissa tutkimuksissa on raportoitu lähisuhdeväkivallan ja erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan lisääntymisestä koronapandemian aikana. Yhdistyneet Kansakunnat (YK) on nimennyt ilmiön koronaviruksen varjopandemiaksi. (15–18.)

Digitaalista väkivaltaa ja teknologian välityksellä tapahtuvan avun hakemisen mahdollisuuksia on Suomessa tutkittu hyvin vähän, ja tutkimuksemme paikkaa tätä aukkoa. Kysymme, millainen rooli teknologialla on lähisuhdeväkivallassa sekä avunhakemisessa ja saamisessa. Empiirisenä aineistona käytämme turvakotien ja väkivaltatyön avopalvelujen työntekijöiden fokusryhmähaastatteluja ja väkivaltatyön avopalvelujen asiakkaiden yksilöhaastatteluja. Tutkimusaineisto on kerätty koronapandemian aikana, mutta teknologian ja digitalisaation kehitys jatkuu ja tarkasteltava ilmiö on edelleen ajankohtainen. Korona-ajan näkyväksi tekemät haasteet kytkeytyvät laajempiin yhteiskunnallisiin prosesseihin ja tutkimustulokset tarjoavat siten relevanttia tietoa myös pandemian jälkeiseen aikaan.

AIEMPI TUTKIMUS

DIGITALISAATIO JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Kuten muukin lähisuhdeväkivalta, myös teknologian välityksellä tapahtuva lähisuhdeväkivalta on sukupuolistunutta. Sukupuoli, valta ja väkivalta kytkeytyvät toisiinsa kulttuurisesti sekä rakenteellisesti ja väkivalta kohdistuu yleisimmin naisiin (19–20). Vaikka lähisuhdeväkivalta on yleistä kaikissa väestöryhmissä, näyttää erityisen haavoittuvassa asemassa olevilla naisilla olevan moninkertainen riski joutua sen kokijoiksi (21–26). EU:n laajuisen kyselytutkimuksen mukaan Suomessa kolmasosa (33,7 %) 16–74-vuotiaista parisuhteessa olleista naisista on joskus elämänsä aikana kohdannut kumppanin taholta fyysistä väkivaltaa, fyysisen väkivallan uhkaa tai seksuaaliväkivaltaa. Miehillä vastaava luku on 1,7 %. Naisista 7,8 % on kokenut vainoa nykyisen tai entisen kumppanin taholta, miehistä 3,1 %. Lähes kaikissa tapauksissa (96 %) kyse on entisten kumppaneiden tekemästä vainosta. (5.)

Naisilla on miehiä enemmän kokemuksia myös läheisten taholta tehdystä väkivallasta ja häirinnästä verkossa. Entisen tai nykyiset kumppanin tekemää verkkoväkivaltaa tai -häirintää parisuhteessa on kokenut naisista 12 prosenttia, miehistä 6 prosenttia. Lähes joka kymmenes nainen (9 %) on kohdannut verkkoväkivaltaa tai -häirintää nykyisen tai entisen perheenjäsenen tai sukulaisten taholta, miehistä 3 prosenttia. (5.) Erityisen suuri riski kokea digitaalista väkivaltaa on naisilla, jotka asuvat suljetussa yhteisössä tai syrjäseudulla, kuuluvat johonkin vähemmistöön, joilla on alaikäisiä lapsia, oppimisvaikeuksia tai joiden maahanmuuttostatus on epävarma (27–29).

Kiihtyvä digitalisaatio ja jatkuvasti kehittyvä teknologia mahdollistavat yhä uusia väyliä häiritä, uhkailla, vakoilla, eristää, valvoa, nöyryyttä ja kontrolloida toista ihmistä ajasta ja paikasta riippumatta. Tekijä saattaa esimerkiksi salakuvata tai salakuunnnella kokijaa, seurata tai paikantaa tämän sijaintia sekä vaatia jatkuvaa raportointia ja tavoitettavissa oloa. Tekijä voi myös häiritä ja uhkailla eri viestintäkanavien kautta, rajoittaa tai valvoa digitaalisten laitteiden käyttöä sekä kirjautua luvatta some-tileille. (27, 30–31.) Osa teoista voi täyttää myös rikoksen tunnusmerkistön (8, 19, 31). Digitaalisen väkivallan tekijä on usein kokijan läheinen, kuten entinen tai nykyinen kumppani (32–33). Digitaalinen väkivalta voi olla myös epäsuoraa, jolloin tekijä saattaa esimerkiksi hyödyntää yhteisiä tuttavia tai näiden laitteita uhkailussa tai viestien välittämisessä. (7.) Lähisuhdeväkivalta ja eron jälkeinen vaino tapahtuvat kasvavassa määrin teknologian välityksellä (30, 34–35). Tutkimusten mukaan tekijät saattavat ylläpitää kontrollia toiseen vanhempaan hyödyntämällä lasten huoltoon ja tapaamiseen liittyvää pakollista yhteydenpitoa ja vaatimalla yhteisiä lapsia paljastamaan tietoa tämän liikkumisesta ja tekemisistä (36–37).

Digitaaliseen väkivaltaan liittyy usein samanaikaisesti muitakin lähisuhdeväkivallan muotoja (8–9, 31), kuten fyysistä, seksuaalista tai taloudellista väkivaltaa (38–39). Väkivallan muodot voivat myös limittyä toisiinsa. Esimerkiksi taloudellinen väkivalta voi tapahtua teknologian välityksellä tekijän käyttäessä luvatta kokijan verkkopankkitunnuksia tämän varojen anastamiseen tai pikavippien ottamiseen (19, 40). Digitaalinen väkivalta voi aiheuttaa monenlaisia psyykkisiä ja emotionaalisia seurauksia, kuten ahdistusta, häpeää, stressiä, masennusoireita sekä hallinnan tunteen heikentymistä ja pelkoa. Vaikutukset voivat ulottua myös sosiaalisiin suhteisiin, opiskelu- ja työkykyyn sekä taloudelliseen tilanteeseen. (27, 41–42). Digitaalisen väkivallan ja vainon kohteeksi joutuneilla on kohonnut riski joutua myös fyysisen väkivallan ja henkirikosten tai niiden yritysten kohteiksi (8, 43).

Tutkimusten mukaan teknologian väärinkäyttö korostuu lähisuhteissa, joihin liittyy pakottavaa kontrollia (30, 44). Pakottava kontrolli (engl. coercive control) tarkoittaa jatkuvaa vallankäyttöä, jolla tekijä pyrkii hallitsemaan ja kontrolloimaan kohteena olevan käytöstä, eristämään tämän sosiaalisista suhteista sekä rajoittamaan tämän elintilaa, käytössä olevia resursseja ja toimintamahdollisuuksia (45). Pakottava kontrolli ylläpitää pelon ilmapiiriä, joka voi teknologian välityksellä ulottua myös kodin ulkopuolelle, kuten työpaikalle, harrastuksiin ja tapaamisiin läheisten kanssa. Avun hakeminen ja väkivaltaisesta suhteesta irtautuminen on tutkimusten mukaan monella tavalla haastavaa ja usein myös riski omalle ja läheisten turvallisuudelle. (30, 35, 43, 45–47.)

TEKNOLOGIA OSANA AVUN HAKEMISTA JA SAAMISTA

Tyypillisesti apua väkivaltaan liittyviin ongelmiin ja seurauksiin haetaan sosiaali- ja terveydenhuollosta (48–49). Tutkimusten mukaan väkivaltaa ei ammattilaisten taholta sosiaali- ja terveydenhuollossa yleensä tunnisteta eikä siihen puututa aina edes tilanteissa, joissa väkivallan merkit ovat näkyvissä (48, 50–51). Aihepiirin asiantuntemuksen puute ja väkivallan sivuuttamisen käytännöt rajoittavat siten avun saamista (52). Erityisesti digitaalisen väkivallan tunnistamiseen liittyy edelleen merkittäviä haasteita, jotka voivat liittyä sekä institutionaalisiin käytäntöihin että yksittäisten toimijoiden suhtautumiseen. Viranomaisten ja työntekijöiden toiminta saattaa ilmentää esimerkiksi digitaalisen väkivallan ja sen seurausten vähättelyä sekä siihen liittyvien kokemusten kyseenalaistamista. (19, 30, 53.)

Avun hakemista estävät tiedonpuute saatavilla olevista palveluista tai avun piiriin hakeutumiseen tarvittavien resurssien, kuten puhelimen, kielitaidon, kulkuneuvon, liikenneyhteyksien tai lastenhoidon puuttuminen. Kynnyksiä avun hakemiseen korottavat myös väkivaltaa kokeneen eristäytyminen sosiaalisista kontakteista ja kokemukset, joiden mukaan tarjottu tuki ei vastaa omiin tarpeisiin. Avun hakemisen haasteet korostuvat aiemman tutkimuksen perusteella etenkin maahanmuuttajataustaisilla sekä ikääntyneillä naisilla. (46.)

Keskeisiä rakenteellisia esteitä avun hakemiselle ja väkivaltaisesta suhteesta lähtemiselle muodostavat esimerkiksi maantieteellinen ja sosiaalinen eristäytyneisyys sekä asuminen pienessä, tiiviissä tai konservatiivisessa yhteisössä, jossa väkivallan tekijä on tunnettu ja arvostettu henkilö (41, 54). Tällaisissa olosuhteissa teknologia voi tarjota merkittävän kanavan tiedon, tuen,

avun ja palveluiden sekä vertaistuen hakemiseen, ja mahdollistaa myös palveluiden etäkäytön nimettömänä (41, 55–56). Teknologia on usein keskeinen yhteydenpidon väylä ystäviin ja läheisiin, joiden antaman tuen on osoitettu suojelevan kokijoita väkivallan negatiivisilta vaikutuksilta (57). Sosiaalisen median välityksellä on mahdollista saada myös ajantasaista tietoa esimerkiksi tekijän asuinpaikasta ja elämäntilanteesta, mikä voi osaltaan lisätä turvallisuudentunnetta (55, 58). Väkivallan kokijoiden turvallisuuden parantamiseksi on kehitetty myös sovelluksia ja laitteita, jotka tarjoavat esimerkiksi keinoja tiedon lisäämiseen ja avun hälyttämiseen turvattomissa tilanteissa (57, 59). Myös todistusaineiston kerääminen ja tallentaminen sekä rikosilmoituksen tekeminen tapahtuneesta väkivallasta on mahdollista teknologian avulla (19, 60). Toisaalta digitaalisen väkivallan kohteena olleet eivät välttämättä koe minkäänlaista teknologian käyttöä turvallisena tai sen käyttö ei ole mahdollista tekijän harjoittaman kontrollin vuoksi. Tämä voi merkittävästi rajoittaa mahdollisuuksia hakea ja saada apua (41).

PANDEMIA-AIKA AVUN HAKEMISEN JA SAAMISEN HAASTEENA

Teknologian merkitys väkivallasta kertomiselle ja avun hakemiselle korostui keväällä 2020, kun koronapandemia levisi Suomeen ja hallitus toimeenpani useita rajoituksia pandemian ehkäisemiseksi (61). Rajoituksilla oli vaikutuksia julkisten palveluiden saatavuuteen ja kasvokkaista työskentelyä jouduttiin vähentämään niin kunnallisissa sosiaali- ja terveyspalveluissa kuin järjestöjen tarjoamissa lähisuhdeväkivallan kokijoille suunnatuissa avopalveluissa. Nämä muutokset saattoivat osaltaan vähentää mahdollisuuksia väkivallasta kertomiseen. (17, 62.) Vaikka työskentelyn painopiste siirtyi verkko- ja puhelinauttamiseen, turvakodit pysyivät auki koko pandemian ajan. Tästä huolimatta sekä turvakotien että lähisuhdeväkivallan kokijoita auttavien puhelinpalveluiden asiakasmäärät laskivat rajoitustoimien aikana. Väkivaltaa kokeneet hakivat kuitenkin apua aiempaa selvästi enemmän chat-palveluista. Tutkimusten mukaan tämä voi osaltaan selittyä kotona vietetyn ajan ja kontrolloivan väkivallan lisääntymisellä, mikä on mahdollisesti vaikeuttanut auttavaan puhelimeen soittamista ja turvakotiin hakeutumista. Myös kasvokkaisten asiakaskohtaamisten vähentyminen sosiaali- ja terveyspalveluissa vaikeutti väkivallan ja tunnistamista ja puheeksi ottoa sekä vähensi turvakoteihin tehtävää palveluohjausta. (49–50, 63–64.)

Useissa maissa kehitettiin erilaisia verkkopohjaisia ratkaisuja avun hakemiseen poikkeusolosuhteiden aikana (18). Etäyhteyksillä toimivat palvelut eivät tavoittaneet kaikkia apua tarvitsevia eivätkä ne välttämättä soveltuneet väkivallan kaltaisten tilanteiden käsittelyyn (63, 65). Aiemmat tutkimukset osoittavatkin koronapandemian vaikeuttaneen avun hakemista ja vaikuttaneen lähisuhdeväkivallan kokemuksiin sekä lisänneen digitaalisen väkivallan kokemuksia (17, 63, 66, 67).

Suomessa koronapandemian vaikutuksia lähisuhdeväkivallan kokemiseen ja avun hakemiseen on tutkittu muun muassa turvakotien asiakkaille suunnatulla kyselytutkimuksella (67). Lähes kaikilla vastaajilla (n=39) oli havaittavissa väkivallan lisääntymistä sekä toistuvuuden että muotojen osalta koronapandemian aikana. Lähes kaikki vastaajat ilmoittivat kokeneensa henkistä väkivaltaa ja suuri osa oli kokenut myös kontrolloivaa väkivaltaa, kuten liikkumisen tai yhteydenpidon rajoittamista ystäviin. Fyysisen ja taloudellisen väkivallan kokemuksia oli kahdella kolmasosalla, seksuaalista väkivaltaa oli kokenut hieman alle puolet. Vastaajista 40 prosenttia oli kokenut digitaalista väkivaltaa, kuten omien viestien tai sähköpostien luvatonta lukemista, internetin käytön rajoittamista tai negatiivisten viestien kohteeksi joutumista. Lisäksi neljäsosa vastaajista oli kokenut kunniaan liittyvää uhkailua, rajoittamista tai väkivaltaa. Vastaajien mukaan etäpalveluihin siirtymisen vuoksi palvelujen saanti oli vaikeampaa, palvelut olivat ruuhkaisia ja rajoitusten koettiin hankaloittaneen tapaamisia. Etätapaamisia ei myöskään koettu riittävän tehokkaiksi psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseen. Lisäksi kynnys avun hakemiseen koettiin korkeammaksi kuin ennen pandemiaa. (67.)

Pandemia-aikana sosiaali- ja terveysalalla toteutetulla digiloikalla on ollut mittavia vaikutuksia asiakkaiden elämäntilanteisiin: useiden ongelmat ovat kasaantuneet ja moni on jäänyt palveluiden ulkopuolelle. (68–69). Myös digipalvelujen eettisessä pohdinnassa on todettu, että esimerkiksi väkivallan uhrit, vähävaraiset, ikääntyvät, vammaiset sekä sukupuoli-, seksuaali- ja kulttuurivähemmistöt jäävät usein vähälle huomiolle, mikä voi lisätä eriarvoisuutta sosi-

aalihuollon digipalveluissa (70). Palveluiden digitalisaatioon liittyvät haasteet on nostettu esiin myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Erityisen ongelmallisena tilanne nähdään niiden väkivaltaa kokevien asiakkaiden kohdalla, joiden teknologiankäyttöä puoliso kontrolloi. (30, 47.)

Teknologiaa voidaan siis hyödyntää monella tavalla väkivallan ehkäisemisessä ja siihen puuttumisessa, mutta se voi toimia myös väkivallan mahdollistajana ja välineenä. Tutkimuksissa on korostettu teknologian roolia kaksiteräisenä miekkana: sen avulla voi satuttaa ja haavoittaa, mutta toisaalta myös saada tukea ja apua, suojautua ja puolustautua väkivallalta (41, 55). Esimerkiksi Harris ja Woodlock (41) toteavat teknologian toimivan sekä väkivallantekojen aseena että haarniskana näitä tekoja vastaan.

AINEISTO

Tässä artikkelissa tarkastelemme, millainen rooli teknologialla on lähisuhdeväkivallassa sekä avun hakemisessa ja saamisessa. Aineisto koostuu väkivaltatyön ammattilaisten kahdeksasta fokusryhmähaastatteluista (n=27) ja väkivaltatyön avopalvelujen asiakkaiden yksilöhaastatteluista (n=2). Molemmat tutkimusaineistot on kerätty ”Koronaepidemian vaikutukset lähisuhde väkivallan kokemuksiin ja palveluiden käyttöön (KOVÄ)” -tutkimushankkeessa ja konsortiossa, jonka osapuolina olivat Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tampereen yliopisto sekä Turun yliopisto. Tutkimushankkeen tavoitteena oli tutkia koronapandemian ja siihen liittyvien rajoitustoimien vaikutuksia lähisuhdeväkivallan esiintymiseen, turvattomuuteen, palveluihin ohjaamiseen ja rajoituksiin palveluiden saatavuudessa.

Fokusryhmähaastattelut ovat tutkijoiden ohjaamia ja ylläpitämiä ryhmäkeskusteluja. Niiden avulla pyritään selvittämään osallistujien kokemuksia, mielipiteitä ja käsityksiä keskustelun kohteena olevasta ilmiöstä. (71–72.) Fokusryhmähaastatteluista viisi toteutettiin turvakotien työntekijöille ja kolme väkivaltatyön avopalveluiden työntekijöille. Fokusryhmähaastattelut oli mahdollista järjestää joko lähi- tai etähaastatteluina, ja valtaosa niistä toteutui etäyhteyksin. Jokaiseen ryhmähaastatteluun osallistui kerrallaan kaksi tutkijaa ja 2–5 väkivaltatyön ammattilaista (n=27). Tämän artikkelin kirjoittajista AK ja MH osallistuivat haastatteluiden tekemiseen. Tutkija ST analysoi aineiston.

Fokusryhmien haastattelurungon pääteemat käsittelivät väkivaltatyön ammattilaisten kokemuksia turvakotityöstä sekä koronapandemian mukanaan tuomista muutoksista, asiakkaiden tilanteesta ja turvakotien työkäytännöistä, toimintamahdollisuuksista ja haasteista kyseisenä vuonna. Jokaisessa haastattelussa oli mukana haastattelija, jolla oli pitkä kokemus väkivaltatyöstä tai väkivaltaan liittyvästä tutkimuksesta. Fokusryhmähaastattelussa osallistujilla on mahdollisuus reagoida myös toisten esille nostamiin asioihin, muistella yhdessä ja rohkaista toisiaan keskusteluun. Tämän vuoksi ryhmähaastatteluissa on mahdollista saada enemmän tietoa ja se sopii menetelmänä uusien ja vähän tunnettujen asioiden käsittelyyn. (72.)

Fokusryhmähaastatteluihin osallistuneiden ammattilaisten työkokemusten pituudet vaihtelivat viidestä kuukaudesta kahteenkymmeneen vuoteen. Haastattelut kestivät keskimäärin 1,5 tuntia. Ammattinimikkeitä olivat ohjaaja, palvelujohtaja, koordinaattori ja kriisi- tai/ja väkivaltatyöntekijä. Lisäksi mukana oli kaksi ammattinimikettä, jotka on häivytetty anonymiteetin takaamiseksi. Osallistujilla oli sosiaali- ja terveysalan tai lähialojen koulutus. Koulutusasteina olivat ammattikoulu, ammattikorkeakoulu sekä yliopisto. Osallistujien rekrytoinnissa tavoiteltiin mahdollisimman laajaa alueellista kattavuutta.

Väkivaltatyön avopalveluiden asiakkaiden yksilöhaastattelut olivat kestoltaan reilun tunnin mittaisia. Haastattelupyynnöt välitettiin väkivaltatyön avopalveluiden työntekijöiden kautta. Asiakkaille järjestettiin mahdollisuus osallistua yksilöhaastatteluihin ensi- ja turvakotien tiloissa kasvokkain tai etäyhteyksin. Koronapandemiaan liittyvien rajoitusten vuoksi haastatteluihin osallistui ainoastaan kaksi asiakasta. Haastatteluissa asiakkailta kysyttiin palveluun hakeutumisesta, lähisuhteessa koetusta väkivallasta sekä korona-ajan ja siihen liittyvien rajoitusten vaikutuksista väkivallan kokemuksiin ja avun hakemiseen. Asiakkaiden haastattelut tuottivat merkittävää informaatiota digitaalisen väkivallan kohtaamisesta ja sen kohteeksi joutumisesta. Haastattelut tukivat ja täydensivät työntekijöiden haastatteluja. Kaikki tutkimushaastattelut nauhoitettiin äänitallenteiksi ja litteroitiin sanatarkasti, jonka jälkeen niistä poistettiin tunnistetiedot. Sitaateissa fokusryhmähaastatteluista käytetään lyhenteitä, joissa H viittaa fokusryhmähaastatteluun ja V

vastaajaan. Yksilöhaastatteluiden sitaatit on merkitty lyhenteellä VS, joka tarkoittaa vastaajaa.

TUTKIMUSETIIKKA

Tutkimushanke sai syksyllä 2020 puoltavan lausunnon Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuseettiseltä toimikunnalta. Tämän jälkeen yksilö- ja fokusryhmähaastatteluiden toteuttamiseen haettiin tutkimusluvat turvakodeilta ja lähisuhdeväkivallan avopalveluita koskevilta yksiköiltä. Haastatteluihin osallistuneille toimitettiin etukäteen suostumuslomake sekä tutkimustiedote, jossa kerrottiin tutkimuksen toteuttamisesta ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Kaikilta haastatteluihin osallistuneilta pyydettiin kirjallinen suostumus haastatteluihin osallistumiseen, haastattelujen nauhoittamiseen sekä aineiston käyttämiseen tutkimustarkoituksiin ja arkistointiin jatkokäyttöä varten. Haastatteluun osallistuneille kokijoille kerrottiin mahdollisuudesta saada keskustelutukea turvakodin tai avopalveluiden työntekijöiltä, mikäli he haluaisivat puhua haastattelun herättämistä ajatuksista. Lisäksi osallistujia muistutettiin mahdollisuudesta peruuttaa suostumuksensa tutkimuksen aikana ilman seurauksia.

AINEISTON ANALYYSI

Analysoimme aineistoa teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin (73). Analyysimenetelmänä käytettiin temaattista sisällönanalyysia, jossa aineistoa on ryhmitelty temaattisiksi kokonaisuuksiksi. Analyysin aikana ajattelua ovat ohjanneet teoriaohjaavalle analyysille tyypillisesti vuoroin teoria ja aineisto. Esille nostetut tulokset ovat usein aineistolähtöisiä, mutta aineiston analyysia on ohjannut myös teoria, eli teknologian roolia väkivaltatyössä käsittelevää tutkimusta sekä digitaalisen väkivallan näkökulmaa ja käsitettä on hyödynnetty aineiston analyysissa ja aineistosta tehdyissä tulkinnoissa.

Aineiston analyysin ensimmäisessä vaiheessa kaikki haastattelut luettiin läpi, jotta kirjoittajat saivat kokonaiskuvan aineistosta. Tämän lukukierroksen jälkeen tutkimuskysymystä täsmennettiin ja sovittiin kriteerit, joilla artikkelin aineistoon lukeutuvat tekstikatkelmat valitaan. Seuraavalla lukukierroksella tutkija ST poimi aineistosta kaikki tekstikatkelmat, jotka kuvasivat teknologian käyttöä väkivallan tekojen toteutuksessa sekä avun hakemisessa ja saamisessa. Analyysin kolmannessa vaiheessa tutkija ST nimesi tutkimuskysymyksen mukaiset lauseet tai ajatuskokonaisuudet koodeilla. Neljännessä vaiheessa tutkija ST muodosti koodeista alateemat, jotka tutkijat ST ja AK jaottelivat edelleen yläteemojen alle. Analyysin tuloksena muodostetut teemat on esitelty taulukossa 1. Aineiston tulkinnassa hyödynnettiin aiempaa tutkimustietoa digitaalisesta väkivallasta ja avun hakemisesta. Kaikki yksilö- ja fokusryhmähaastattelut päätyivät mukaan lopulliseen aineistoon.

TULOKSET

Tulosten perustella teknologialla on monia rooleja lähisuhdeväkivallassa ja avun hakemisessa (ks. taulukko 1). Teknologia mahdollisti väkivallan ja kontrollin ajasta ja paikasta riippumatta, mikä ilmeni esimerkiksi kokijan liikkumisen seuraamisena, teknologian käytön estämisenä tai uhkaavina ja painostavina yhteydenottoina. Toisaalta teknologialla voi olla merkittävä rooli avun hakemisessa väkivaltaan, mikä korostui pandemia-aikana etäpalveluiden lisääntyessä. Mahdollisuus avun hakemiseen ja saamiseen teknologian välityksellä voi olla haastavaa esimerkiksi tilanteissa, joihin liittyy digitaalista väkivaltaa.

TEKNOLOGIA VÄKIVALLAN JA KONTROLLIN VÄYLÄNÄ

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että teknologiaa voi käyttää satuttamisen ja kontrolloinnin välineenä. Sekä asiakkaiden että työntekijöiden haastatteluissa nousi esiin teknologian rooli väkivallan tekojen toteuttamisessa. Tyypillisiä digitaalisen väkivallan ilmenemismuotoja olivat asiakkaiden saamat lukuisat häiritsevät, ei-toivotut soitot ja viestit. Ne saattoivat olla sävyltään myös suoraan tai epäsuoraan uhkaavia. Vaikka viestit eivät välttämättä vaikuta ulkopuolisen mielestä loukkaavilta tai pelottavilta, voivat ne herättää kokijassa pelkoa ja ahdistusta esimerkiksi tiettyjen sanavalintojen, viittausten tai yhteydenoton ajankohdan takia (47). Tällaiset yhteydenotot voivat aiheuttaa kokijalle tunteen tekijän kaikkivoipaisuudesta ja kaikkialle ulottuvasta läsnäolosta ja valvonnasta (8, 41, 45). Esimerkiksi väkivallan kohteeksi joutuneen haastateltavan kuvauksesta käy ilmi, kuinka digitaalisessa väkivallassa ei ollut kysymys täsmällisistä uhkauksista vaan pikemminkin pelon ilmapiirin luomisesta:

> *VS2: Se oli soittelua ja viestittelyä. (...) mut ei mitään tiettyjä konkreettisia uhkailuja, vaan*

Taulukko 1. Teknologian rooli lähisuhdeväkivallassa sekä avun hakemisessa ja saamisessa.

YLÄKATEGORIA	ALAKATEGORIA
Teknologia väkivallan ja kontrollin väylänä	• Tekijä esti, rajoitti tai valvoi kokijan teknologian käyttöä • Tekijä seurasi kokijan liikkumista ja sijaintia teknologian välityksellä • Tekijä kirjautui luvatta kokijan sähköpostiin ja some-tileille • Tekijä valvoi kokijan sähköistä yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta • Tekijä häiritsi, hankaloitti tai valvoi kokijan etätyöskentelyä tai etäopiskelua • Tekijä otti haltuunsa kokijan verkkopankkitunnukset • Tekijä käytti kokijan verkkopankkitunnuksia • Tekijä kontrolloi perheen taloutta ja etuuksien sähköistä hakemista • Tekijä tai tämän läheiset kohdistivat kokijaan tai tämän lapseen toistuvia häiritseviä, uhkaavia ja painostavia yhteydenottoja, myös turvakotijakson aikana
Teknologia avun hakemisen ja saamisen mahdollistajana	• Teknologia mahdollisti tiedon ja avun hakemisen etänä • Teknologia mahdollisti läheisten antaman tuen ja rohkaisun • Teknologia mahdollisti avun saamisen etäpalveluina • Etätapaaminen oli asiakkaalle vaivattomampi vaihtoehto • Etätapaaminen oli asiakkaalle turvallisempi vaihtoehto • Teknologia mahdollisti asiakastyöskentelyn turvakodilla eristys- ja karanteenioloissa
Teknologia avun hakemisen ja saamisen haasteena	• Digitaalisten laitteiden käytön kontrolli esti avun hakemisen ja vastaanottamisen etäpalveluista • Tekijän ja lasten läsnäolo kotona esti avun hakemisen etäpalveluista • Lasten läsnäolo kotona esti kokijan keskustelut väkivallasta etäpalveluissa • Tekijän läsnäolo kotona esti väkivallasta kertomisen etätöissä tai -opinnoissa • Etäyhteydellä toteutettu parityöskentely haastoi turvallisuuden tunnetta • Huono verkkoyhteys, digitaalisten laitteiden ja -taitojen puute esti avun hakemisen ja vastaanottamisen • Asioiminen digitaalisesti oli tietyille ryhmille haastavaa (ikääntyneet, vammaiset, luku- ja kirjoitustaidottomat, eri kieliryhmät) • Verkkopankkitunnusten puuttuminen oli haaste ajanvarauksille, asunnon ja etuisuuksien hakemiselle ym. digitaaliselle asioinnille • Etäpalveluihin siirtyminen vähensi mahdollisuuksia väkivallasta kertomiseen, väkivallan tunnistamiseen ja palveluohjaukseen

enemmän semmosta että tulet katumaan ja tulet tietämään ja tulet huomaamaan ja saat vielä nähdä.

Haastatellut työntekijät kuvailivat myös muita tyypillisiä digitaalisen väkivallan muotoja, kuten teknologian käytön valvomista ja estämistä sekä kokijan selaushistorian tarkistamista ja some-päivitysten hallinnointia. Länsimainen ajattelutapa, jonka mukaan digitaaliset laitteet ovat henkilökohtaisia ja niiden käyttö täysin yksityistä, ei käytännössä useinkaan pidä paikkaansa esimerkiksi digitaalisen väkivallan kokijoiden kohdalla (74). Tämä tulee selkeästi ilmi työntekijän pohdinnasta, jossa tämä nostaa esiin teknologian käyttöön ulottuvan kontrollin:

H8V1: ”Mut toisaalta sit taas se haaste, että kuinka vahvaa se kontrollointi on siellä kotona, että onks sulla ees mahdollisuutta olla siinä tietokoneella tai kännykän kanssa. Onks kännykkä sun käytössä vai vahtiiko puoliso koko ajan sitä, että missä sä oot. Onks puolison hallussa sun somekanavat ja selaushistorian tsekkaukset ja muu?”

Useissa työntekijöiden haastatteluissa mainittiin digitaalisen väkivallan selvä lisääntyminen viimeisten vuosien aikana. Työntekijöiden arvioiden mukaan ilmiö ei välttämättä liittynyt koronapandemiaan. Toisaalta koronapandemian seurauksena esimerkiksi etätyöt Teams-kokouksineen lisääntyivät, jolloin väkivallan tekijä saat-

toi nähdä puolison vastakkaista sukupuolta olevat työkaverit tietokoneen ruudulla. Tämä saattoi herättää tekijässä voimakasta mustasukkaisuutta ja johtaa etätyöskentelyn vaikeuttamiseen sekä väkivallan tai sen uhan lisääntymiseen kotona. Digitaalinen väkivalta kietoutuikin useissa tapauksissa yhteen muiden väkivallan muotojen, kuten vainon, taloudellisen tai henkisen väkivallan kanssa. Tämä yhteen kietoutuminen ilmeni esimerkiksi teknologian välityksellä tapahtuvana kokijan sijainnin seuraamisena, liikkumisen kontrollointina sekä toistuvina uhkaavina yhteydenottoina. Koronapandemian vaikutukset työjärjestelyihin vaikuttivat myös lasten hoitoon ja tapaamisiin liittyviin järjestelyihin. Väkivaltaisesta suhteesta eronnut asiakas, jolla oli väkivallantekijän kanssa yhteinen lapsi, kuvasi haastattelussa koronapandemian ja kokemansa digitaalisen väkivallan yhteyttä:

> *VS1: No kyl mä sanoisin että sitä tulee useemmin, varsinki nyt ku tosiaan tän koronatilanteen takii joutuu olemaan useemmin yhteydes, kun hän saa työvuorot yheks viikoks kerrallaa. Niin joutuu enemmän olemaan tekemisissä ja sitä kautta se sitte pystyy enemmän jatkamaan. Joutuu semmosta enemmän sit kattomaa ja kuuntelee kun täytyy olla useemmin tekemisissä, niin kyl mä sanon et se on mun mielest lisääntyny.*

Aineistosta käy ilmi, ettei edes turvakotiin hakeutuminen välttämättä lopeta väkivaltaa, sillä tekijä saattaa jatkaa kokijan häirintää, mitätöintiä ja uhkailua teknologian välityksellä myös turvakotijakson aikana. Koronapandemiaan liittyvänä erityispiirteenä työntekijät toivat esiin viestit ja puhelut, joissa tekijä syyllisti asiakasta siitä, että turvakotiin hakeutuessaan tämä altisti yhteiset lapset koronatartunnalle.

TEKNOLOGIA AVUN HAKEMISEN JA SAAMISEN MAHDOLLISTAJANA

Työntekijöiden haastatteluissa toistuivat kuvaukset koronapandemian myötä tyhjentyneistä turvakodeista ja paikkatiedustelujen loppumisesta, joihin pyrittiin vastamaan tiedottamalla aktiivisesti turvakotien verkkosivuilla ja somekanavissa palvelujen aukiolosta myös poikkeusaikana. Tiedottamisessa korostettiin käytössä olevia koronaviruksen torjuntakeinoja, sillä turvakotiin lähtöä saatettiin epäröidä koronatartunnan pelossa. Lisäksi teknologiaa hyödynnettiin avaamalla uusia etäpalveluita. Työntekijöiden haastatteluissa korostuikin verkkovälitteisen palveluohjauksen merkitys. Teknologia mahdollisti sekä uusia väyliä hakea apua väkivallan kokemuksiin että keinoja tukea väkivallan kokijoita. Siten teknologiasta oli hyötyä niin apua hakeville väkivallan kokijoille, väkivaltatyön ammattilaisille kuin palvelujärjestelmän toimivuudelle. Kuten työntekijä alla olevassa sitaatissa toteaa, teknologian välityksellä kokijat saivat tietoa saatavilla olevista palveluista, mutta myös mahdollisuuden purkaa omaa tilannettaan:

> *H8V1: "On niillä (verkkopalveluilla ja etäneuvontatyöllä) ollu iso merkitys. Juurikin siinä, et sit sitä kautta on saanut tietoa eri paikoista ja palveluista, mihin voi olla yhteydessä. Tai sit se on jo yksistään ollu se kanava, mihin on pystyny purkamaan tilannetta."*

Työntekijät kertoivat teknologian tarjonneen asiakkaille mahdollisuuden etsiä ja hakea apua kotoa käsin myös silloin, kun asiakkaan vointi ja voimavarat olivat heikentyneet. Kuten työntekijä tuo esiin, mahdollisuus nimettömään yhteydenottoon ja etäpalveluun on alentanut väkivallan kokijoiden kynnystä avun hakemiseen:

> *H8V3: "Se että voi anonyyminä olla yhteydessä eikä tartte lähtee mihinkään. Ei oo kelistä riippuvainen eikä omasta voinnistakaan riippuvainen. Että kun on masentunut tai ahdistunut, ni ku ei jaksa lähtee, ni ehkä kuitenkin on tottunut olemaan siellä somessa, ni sit on helpompi lähteä. Kyl se on varmasti tosi paljon kynnystä alentanu."*

Teknologian välityksellä apua ja tukea voi hakea myös silloin, kun väkivaltainen kumppani on kotona. Tällöin saattaa olla ratkaisevaa, että yhteydenoton pystyy tekemään äänettömästi tai muuten kumppanin huomaamatta, esimerkiksi chat-palvelun, sähköpostin tai verkkolomakkeen kautta. Etäyhteyksin toteutetut palvelut saattavat olla myös joissain tilanteissa turvallisempia. Näin on esimerkiksi silloin, kun vainon kohteena olevan ei tarvitse lähteä kotoaan tapaamispaikkaan, jossa hän joutuisi mahdollisesti kohtamaan väkivallantekijän ja väkivalta saattaisi eskaloitua:

H1V5:"Tulee mieleen, että joissain tilanteessa on turvallisuussyistä ollut ihan hyväkin juttu että on näitä etäpalavereita, ihan sen asiakkaan turvallisuuden takia, et ei tarviikaan lähtee lasten koulupalaveriin vaikka jonnekin koululle konkreettisesti, koska siinä voi sitten piillä joku riski väkivallan suhteen. Että sitten kun on nyt totuttu käyttämään niitä etäpalveluita, nii joissain tilanteissahan se voi olla hyväkin asia sen turvallisuuden kannalta."

Teknologian merkitys korostui myös turvakotijakson aikana toteutetussa auttamistyössä. Esimerkiksi riskiryhmiin kuuluvat, koronavirukselle altistuneet ja koronaan sairastuneet asiakkaat aloittivat turvakotijakson usein karanteenissa tai eristyksessä heille järjestetyssä tilassa, jolloin työskentely ei tapahtunut kasvokkain vaan muun muassa asiakaskäyttöön hankitun älypuhelimen välityksellä. Lisäksi moniammatillisen työskentelyyn liittyneet tapaamiset toteutettiin koronapandemia-aikana turvakodilla etäyhteyksin, mikä mahdollisti asiakastyön toteuttamisen poikkeusajasta huolimatta.

TEKNOLOGIA AVUN HAKEMISEN JA SAAMISEN HAASTEENA

Vaikka teknologia ja palveluiden digitalisaatio lisäsivät mahdollisuuksia ja väyliä avun hakemiseen ja saamiseen, liittyi niihin myös haasteita. Haasteita ilmeni sekä avun hakemisessa että sen vastaanottamisessa.

Koronapandemian aikana voimakkaasti lisääntynyt palveluiden siirtyminen verkkoon toi esiin eriarvoiset mahdollisuudet löytää apua ja päästä avun piiriin. Työntekijöiden haastatteluissa nostettiin esiin muun muassa ikääntyneet ja vammaiset henkilöt, jotka eivät välttämättä pysty itsenäisesti etsimään tietoa verkosta, hakeutumaan palveluihin tai lähtemään pois kotoa. Työntekijät toivat esiin luku- ja kirjoitustaidottomien sekä eri kieliryhmiin kuuluvien asiakkaiden vaikean tilanteen, kun pandemia-aikana palvelua ei enää saanut menemällä toimipisteeseen tiettynä kellonaikana vaan tapaamisaika olisi pitänyt varata etukäteen puhelimessa tai verkossa. Erityisesti verkkopankkitunnusten puuttuminen näyttäytyi suurena esteenä ajanvarausten tekemiselle sekä monien välttämättömien asioiden, kuten etuuksien hakemisen, hoitamiselle. Osalla asiakkaista oleskeluluvan tyyppi ei mahdollistanut verkkopankkitunnusten hankkimista, osalla taas verkkopankkitunnukset olivat olemassa, mutta väkivaltaisen kumppanin hallussa.

Palvelujärjestelmän tasolla avun hakemisen esteenä ilmeni myös kasvokkaisten kohtaamisten puute. Koronapandemian aikana sosiaali- ja terveyspalveluissa otettu digiloikka (ks. 68) vähensi tapaamisia työntekijöiden kanssa, jolloin väkivalta jäi tunnistamatta ja palveluohjaus esimerkiksi turvakotiin tekemättä. Myös kotoutumiskoulutus siirtyi verkkoon, mikä asetti haasteita osallistumiselle, väkivallasta kertomiselle ja avun hakemiselle:

H2V1: "Että jos siellä kotona on paljon rajoittamista ja kontrollia, nii nyt kun on kaikki siirtyny etäopetukseen, nii miten paljon siellä kotona sitten mahdollistetaan että hän pääsee osallistumaan etäopetukseen, ja kuinkakohan moni on sitten keskeyttänyt kotoutumisen koronan vuoksi, joka sitten myös sulkee sen mahollisen avun saamisen, jos siellä on ollu väkivaltaa. (…) vähän mietin et onko tää asiakasryhmä jäänyt sitten täysin sinne varjoon, että ei oo ollu minkäänlaista keinoo päästä sieltä kodista ulos, ottaa yhteyttä minnekään, koska ei osaa lukee tai kirjottaa kai muutenkaan."

Avunsaamiseen liittyvät haasteet eivät koskeneet ainoastaan erityisryhmiä. Osa työntekijöistä toi esiin, kuinka ylipäätään kasvokkaisten kontaktien ja palveluiden vähentäminen on luonut haasteita väkivallan kaltaisesta sensitiivisestä aiheesta kertomiseen. Lisäksi puolison tai lasten jatkuva läsnäolo kotona saattoi estää kokijoita ottamasta yhteyttä auttaviin tahoihin tai kertomaan tilanteestaan puhelimessa:

H1V1: "Ehkä ei pysty välttämättä hakemaan sitä apua samalla tavalla, et jos koko ajan on paikalla koko perhe siinä nii, ei tule semmosta tilaisuutta vaikka soittaa meille tai muuta."

Etäpalveluiden käyttöön liittyi mahdollisia haasteita myös silloin, kun väkivallan osapuolet olivat sopineet siitä yhdessä ja sitoutuneet työskentelyyn. Esimerkiksi lasten jatkuva läsnäolo kotona saattoi estää väkivallan käsittelyn etätapaamisessa työntekijän kanssa. Aiemmassa etäpalveluita koskevassa tutkimuksessa on tullut esiin väkivaltaa kokeneiden tuntema turvatto-

muus, johon liittyy epävarmuus väkivaltaisen kumppanin reaktioista ja työntekijän fyysinen etäisyys tilanteessa (75). Tämä teema nousi esiin myös aineistossamme.

> *VS2: "Etätapaaminen rajaa kuitenkin sitä vuorovaikutustilannetta niin paljon. Ja sitten kun ollaan ruudun ääressä, niin jo se ruudun ääressä oleminen voi muuttaa sitä vuorovaikutusta aika paljon. Ja sitten jos tilanteessa syntyy erilaisia jännitteitä, niin ku helposti tällasis paritilanteessa syntyy, niin terapeutin on ehkä hankalampi niihin päästä sitten käsiks sen ruudun välityksellä, niin se ei tuntunu tavallaan niin turvalliselta kun terapiatilanteen kuuluis tuntua."*

Kuten haasteltava tuo ilmi, teknologian välityksellä toteutetut paritapaamiset voivat herättää turvattomuuden tunteita: koti on samaan aikaan tila, jossa väkivaltaa on tapahtunut ja tila, jossa sitä pyritään ratkomaan ilman työntekijän fyysistä läsnäoloa ja mahdollisuutta lukea sanatonta viestintää. Esimerkki havainnollistaa, kuinka teknologia toimii väylänä avulle mutta sen vastaanottaminen ei välttämättä ole väkivallan kokijalle turvallista tai muuten mahdollista.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksessa tarkasteltiin teknologian roolia lähisuhdeväkivallassa sekä avun hakemisessa ja saamisessa. Tulokset tukevat näkemystä, jonka mukaan teknologian kasvava merkitys ja yhteiskunnallisen poikkeustilan kiihdyttämä palveluiden digitalisaatio toimivat kaksiteräisenä miekkana lähisuhdeväkivallan kontekstissa (55). Yhtäältä teknologia mahdollistaa lukuisia väkivallan ja kontrollin muotoja. Toisaalta yhteiskunnan digitalisoitumisen seurauksena lähisuhdeväkivaltaa kokeneille on tarjolla aiempaa monipuolisempia avun hakemisen ja saamisen väyliä. Palvelujärjestelmän digitalisaatio voi kuitenkin myös estää avun hakemista tai saamista, mikä tuli erityisellä tavalla esille digitaalisen väkivallan yhteydessä.

Teknologian moninainen rooli korostui koronapandemian aikana. Liikkumisrajoituksiin liittyvä kotiin eristäytyminen lisäsi mahdollisuuksia kontrolloida ja valvoa puolison ja lasten tekemisiä. Samaan aikaan pandemia vähensi kokijoiden kohtaamisia ammattilaisten kanssa ja siten väkivallasta kertomisen tai siihen puuttumisen mahdollisuuksia. (51, 89.) Pandemia-aikana voimakkaasti lisääntynyt etätyötä tekevien määrä ei ole juuri vähentynyt, mikä voi tarkoittaa myös yhdessä kotona vietetyn ajan lisääntymistä (76). Tämä saattaa asettaa väkivaltaa kokeville haasteita avun hakemiseen ja etäpalveluiden käyttöön.

Digitaalisen väkivallan ilmenemismuodot tulivat pandemia-aikana entistä useammin esiin myös turvakotien ja väkivallan avopalveluiden asiakastyössä. Väkivaltatyön ammattilaisten haastatteluissa mainittiin esimerkiksi asiakkaiden kokema teknologian käytön kontrollointi, toistuvat uhkaavat, ei-toivotut yhteydenotot sekä asiakkaalle kuuluvan puhelimen, sähköpostin ja sosiaalisen median tilien luvaton käyttö, salasanojen urkkiminen sekä asiakkaan verkkopankkitunnusten haltuunotto. Myös aiemmissa suomalaisissa tutkimuksissa on havaittu teknologian välityksellä tapahtuvan väkivallan yleistyminen ja tekomuotojen moninaisuus ja monikanavaisuus (19, 48, 63). Ilmiön taustalla ei ole pelkästään koronapandemia vaan myös elämäntavan, vuorovaikutuksen ja asioimisen digitalisoituminen. Toisaalta koronapandemian rajoitustoimenpiteet toivat haasteita eroperheiden tapaamisjärjestelyistä sopimiseen, mikä aineistoesimerkeissämme näkyi tiheämmän yhteydenpidon varjolla tapahtuvana digitaalisena väkivaltana. Myös useissa kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu tekijöiden jatkavan häirintää viestein ja puheluin lapsen asioihin liittyvän yhteydenpidon varjolla (27).

Tutkimus tukee aiempien tutkimusten tuloksia, joiden mukaan teknologia mahdollistaa väkivallan ajasta ja paikasta riippumatta (41). Teknologian välityksellä tapahtuva väkivalta mahdollistaa myös pakottavan kontrollin, joka ylläpitää pelon ilmapiiriä, rajoittaa väkivallan kokijan toimintamahdollisuuksia ja eristää tämän sosiaalisista suhteista ja avun ulottuvilta (45).

Tutkimustulosten perusteella teknologia mahdollistaa myös uusia avun hakemisen tapoja ja väyliä. Koronapandemia haastoi palvelujärjestelmää ja väkivaltatyön ammattilaisia kehittämään uusia tapoja avun tarjoamiseen. Verkossa tapahtuva tiedottaminen palveluista lisääntyi, samoin mahdollisuudet saada apua väkivaltaan ajasta ja paikasta riippumatta. Kuten aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet (18, 70, 75), ko-

ronapandemian myötä tapahtunut digitaalinen loikka on osaltaan monipuolistanut avun hakemisen ja saamisen kanavia. Tutkimuksemme tulokset tukevat tältä osin aiempia tutkimustuloksia teknologian merkittävästä roolista avun hakemisessa ja saamisessa väkivaltaan liittyviin ongelmiin. (ks. 41). Esimerkkinä nousi esiin mahdollisuus raportoida tilanteestaan ammattilaiselle nimettömänä mihin vuorokaudenaikaan tahansa. Etäyhteyksin toteutetut palvelut voivat paitsi madaltaa avun hakemisen kynnystä, olla myös kasvokkaista tapaamista turvallisempi vaihtoehto esimerkiksi vainon kohteena olevalle.

Tulosten mukaan koronapandemian kiihdyttämä digiloikka tuotti myös esteitä avun hakemiselle ja saamiselle. Kun kasvokkaiset tapaamiset esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa toteutettiin rajoitustoimien vuoksi pääasiassa etäyhteyksin, vähenivät mahdollisuudet väkivallan puheeksiottoon ja palveluohjaukseen. Tutkimuksen tulokset tukivat kansainvälisissä tutkimuksissa (44, 29, 38) havaittua digitaalisen väkivallan risteämistä muiden lähisuhdeväkivallan muotojen ja eriarvoisuuksien kanssa. Kaikilla väkivallan kokijoilla ei ollut mahdollisuutta etäpalveluiden käyttämiseen esimerkiksi kumppanin estäessä tai valvoessa älypuhelimen ja netin käyttöä (17). Esteeksi saattoi muodostua myös tarvittavien resurssien puute, kuten digitaalisten laitteiden sekä luku-, kirjoitus- kieli- tai digitaitojen puute, mitkä korostuivat erityisesti maahanmuuttajataustaisilla sekä ikääntyneillä (17). Edellä luetellut esteet ja niiden vaikutukset olisi tärkeää huomioida myös palvelujärjestelmiä koskevissa tutkimuksissa.

Tutkimustulokset osoittivat myös etäpalveluiden soveltuvuuteen liittyviä haasteita. Kaikki asiakkaat eivät kokeneet etätyöskentelyä mielekkääksi ja osa työntekijöistäkin korosti kasvokkaisen työskentelyn parempaa soveltuvuutta väkivallan kaltaisten sensitiivisten asioiden käsittelyyn. Aiemmissa tutkimuksissa on tuotu esiin, etteivät etäpalvelut ole välttämättä riittäviä kaikkein heikoimmassa asemassa oleville (64). Koronapandemiasta seuranneet muutokset palveluissa ovat tuoneet esille mm. väkivaltaa kokevien rodullistettujen ja vähemmistöihin kuuluvien naisten kohtaaman rakenteellisen syrjinnän lisääntymisen (77–78). Tämä tuli esiin esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaan oleskelulupa ei mahdollistanut sähköiseen asiointiin ja ajanvarauksiin tarvittavien verkkopankkitunnusten saamista, tai joilla ei ollut valmiuksia etsiä netistä tietoa suomen kielellä. Avun saamisen haasteita havaittiin myös asiakkailla, joilla oli perussairauksia tai mielenterveyteen ja päihteidenkäyttöön liittyviä pulmia (ks. 79). Näiden haavoittavien tekijöiden lisäksi toimintamahdollisuuksia rajoitti digitaalinen väkivalta ja kontrolli, mikä saattoi tehdä avun hakemisesta mahdotonta.

Vaikka koronaviruksen aiheuttama globaali hätätila on ohi (80), sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden digitalisaatiossa tapahtunut muutos on jäämässä pysyväksi. Sen jatkokehittämisessä pyritään huomioimaan paitsi muuttunut kansainvälinen turvallisuustilanne ja ilmastonmuutokseen liittyvien tartuntatautien leviäminen, myös eriarvoisuuden lisääntyminen (81). Niiden lisäksi palvelujärjestelmässä tulisi huomioida teknologian moninainen rooli väkivallan ja kontrolloinnin sekä siltä puolustautumisen välineenä. Etäpalvelut voivat olla merkittävä resurssi esimerkiksi syrjäseudulla asuville, ja niiden käyttöä tulee edistää myös jatkossa. Samaan aikaan on tärkeää huomioida, etteivät digitaaliset palvelut sovi kaikille eikä niiden käyttäminen ole välttämättä kaikissa tapauksissa mielekästä, turvallista tai edes mahdollista.

Jatkotutkimustarpeena on kartoittaa väestötasolla, millaista digitaalinen väkivalta on, keihin se kohdistuu ja millaisia erityisiä tuen tarpeita haavoittuvassa asemassa olevilla väkivallankokijoilla on. Tutkimusta tarvitaan myös siitä, miten sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä tunnistetaan ja kohdataan digitaalista väkivaltaa kokeneita.

TUTKIMUKSEN RAJOITTEET

Tutkimusaineiston keruu ajoittui koronapandemia-aikaan, mutta tutkimuksen tulokset tarjoavat tärkeitä näkökulmia digitaalisen väkivallan ilmenemismuotoihin ja vaikutuksiin sekä palvelujärjestelmän ja väkivaltatyön kehittämiseen nyt ja tulevaisuudessa. Palvelujärjestelmän kriisinkestävyyttä voivat pandemian lisäksi haastaa esimerkiksi kansainväliset konfliktit, luonnonkatastrofit tai palvelunestohyökkäykset. Tutkimuksen rajoitteena on huomioitava aineiston paikantuminen lähinnä väkivaltatyön ammattilaisten haastatteluihin. Kuva digitaalisesta väkivallasta ja avun hakemisesta olisi voinut painottua toisin, mikäli aineisto olisi sisältänyt useampia väkivallan ko-

kijoiden haastatteluita. Aineistonkeruumenetelmään liittyen saatu tieto olisi saattanut painottua eri tavoin, mikäli fokusryhmien sijaan aineistoa olisi kerätty esimerkiksi yksilöhaastatteluilla tai kyselyllä. Tutkimusten mukaan yksilöhaastatteluilla voidaan saada monipuolisempi kuva tutkittavasta ilmiöstä, mutta sensitiivisempiä teemoja saadaan helpommin käsiteltyä fokusryhmissä (82). Lisäksi digitaalista väkivaltaa ja palvelujärjestelmän digitalisuutta käsittelevissä tutkimuksissa on tarpeen huomioida teknologian nopea kehitys, joka voi vaikuttaa siihen, että ilmiöissä tapahtuu muutoksia suhteellisen lyhyessä ajassa. Näiden teemojen osalta ajantasaisen tutkimustiedon kerääminen on erityisen tärkeää.

RAHOITTAJAT:

Eduskunnan myöntämä lisämääräraha koronaepidemian yhteiskunnallisten vaikutusten tutkimiseen. Tihveräisen väitöskirjatutkimusta ovat rahoittaneet Suomen Kulttuurirahasto, Alli Paasikiven Säätiö ja Zonta International Piiri 20 (Lisa Andström-stipendi).

KIRJOITTAJIEN KONTRIBUUTIOT:

Tihveräinen on toiminut vastuukirjoittajana, osallistunut aineistojen analysoimiseen, luokitteluun ja koodaukseen sekä vastannut artikkelin kaikkien osien kirjoittamisesta, kokonaisuudesta ja viimeistelystä. Kaittila on osallistunut haastatteluaineiston keräämiseen ja analysoimiseen, johdannon, menetelmäosuuden ja johtopäätösten kirjoittamiseen sekä käsikirjoituksen kommentointiin ja viimeistelyyn. Husso on osallistunut tutkimuksen suunnitteluun, haastatteluiden laatimiseen ja aineiston keräämiseen, johdannon ja menetelmäosuuden kirjoittamiseen sekä käsikirjoituksen kommentointiin ja viimeistelyyn.

Tihveräinen, S., Kaittila, A., Husso, M. ***The multifaceted role of technology in domestic violence and in seeking and receiving help.*** **Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2026: 63: 497–512.**

Technology has become an integral part of everyday life and human interaction. It enables people to stay in touch regardless of time and place. Technology can also be exploited as a means of committing acts of violence and control. For example, unwanted, harassing and threatening contacts; and tracking of movements have become more common as technology has developed.

This study examines the role of technology in domestic violence and in seeking and receiving help. The data consist of individual interviews with victims of violence and focus group interviews with professionals working with violence. The theory-driven content analysis has been used to analyze the data. The article contributes to the debate on the role of digitalization in the service system and intimate partner violence.

The results of the study show that technology acts both as a tool of violence and control and as a channel for seeking and receiving help. This multifaceted role was highlighted during the COVID -19 pandemic. Home isolation related to movement restrictions during the pandemic increased the ability to control and monitor the activities of the partner. In addition, restrictions on face-to-face contact reduced the opportunities for addressing violence and service referrals. As a result, violence services had to develop new ways of providing help. Online information about services increased, as did remote services that allowed contact and discussion without face-to-face meetings.

In developing the service system, the multiple roles of technology as a tool for perpetrating, protecting against, coping with, escaping and recovering from violence must be considered. For many people who have experienced violence, remote services can be an important way of accessing help. At the same time, it is important to recognize that digital services are not suitable for all victims and that their use may not be meaningful, safe or even possible for everyone.

Keywords: technology, intimate partner violence, technology-facilitated violence, social and health services

Saapunut 09.07.2025
Hyväksytty 23.03.2026

LÄHTEET

(1) Siltala H, Hisasue T, Hietamäki J, ym. Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset. Oikeusministeriön julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita 2022:52 URN:ISBN:978-952-383-385-2

(2) Hughes K, Bellis M, Hardcastle K, ym. The effect of multiple adverse childhood experiences on health: a systematic review and meta-analysis. The Lancet Public Health 2017;2(8), e356–e366. doi: 10.1016/S2468-2667(17)30118-4

(3) Krug E, Dahlberg L, Mercy J, ym. Väkivalta ja terveys maailmassa. WHO:n raportti. Jyväskylä: Lääkärien sosiaalinen vastuu ry & Terveyden edistämisen keskus ry; 2005.

(4) Bildjuschkin K, Ewalds H, Hietamäki J, ym. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2020. URN:ISBN:978-952-343-211-6

(5) Tilastokeskus. Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Tilastokeskus; 2023 URN:ISBN:978-952-244-717-3

(6) Lehti M. Henkirikoskatsaus 2020. Helsingin liopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia; 41/2020. URN:ISBN:978-951-51-0674-2

(7) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Digitaalinen väkivalta. Luettu 20.11.2023. https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot/digitaalinen-vakivalta

(8) Woodlock D. The Abuse of Technology in Domestic Violence and Stalking. Violence Against Women 2017;23(5):584-602. doi: 10.1177/1077801216664627

(9) Ybarra M, Price-Feeney M, Lenhart A., ym. Intimate partner digital abuse. Report 01.18.17. Data & Society research institute. CiPHR Center for Innovative Public Health Research; 2017.

(10) Dunlap JA. Intimate Terrorism and Technology: There's an App for That. University of Massachusetts Law Review 2012;7:10-38. doi: 10.2139/ssrn.2447778

(11) Dimond J, Fiesler C, Bruckman A. Domestic violence and information communication technologies. Interact Comput 2011;23(5):413-421. doi: 10.1016/j.intcom.2011.04.006

(12) Poutanen S, Lehtinen E, Kovalainen A. Verkkopankki ja Kela dekkareiden välissä: tutkimus kirjastotyön laajenemisesta digihoivaksi. Työelämän tutkimus 2025; 23(2):232-263. DOI: 10.37455/tt.147709

(13) Euroopan parlamentti. Digitalisaatio: EU:n strategia. Luettu 26.9.2025. Digitalisaatio: EU:n strategia | Aiheet | Euroopan parlamentti

(14) Varanka J, Packalen P, Voipio-Pulkki LM, ym. COVID-19 -kriisin yhteiskunnalliset vaikutukset Suomessa: Keskipitkän aikavälin arvioita. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:41. Helsinki: Valtioneuvosto; 2021.

(15) Peltonen J, Kaipanen S. Turvakotipalvelut 2020. Tilastoraportti 17/2021. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060132533

(16) Tilastokeskus (2020): Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu]. ISSN=2342-9151. Helsinki: Tilastokeskus. [viitattu: 27.2.2024].

(17) Campbell, AM. An increasing risk of family violence during the Covid-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives. Forensic Sci Int Rep 2020;2:100089. doi: 10.1016/j.fsir.2020.100089

(18) UN Women. COVID-19 and ending violence against women and girls. 2020. https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girl

(19) Husso M, Piippo S, Houtsonen J ym. Naisiin kohdistuvaan digitaaliseen väkivaltaan puuttumisen haasteet poliisin työssä, rikosprosessissa ja tukipalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:65.

(20) Williams SR, Afrouz R, Vassos S. Exploring Rural and Regional Social Workers' Perceptions and Practices of Technology-Facilitated Domestic Abuse. Aust Soc Work 2021;76(2): 231–244. doi: 10.1080/0312407X.2021.1985547

(21) Luoma ML, Valtokari M, Väre A, ym. Vammaisten henkilöiden kokeman lähisuhdeväkivallan yleisyys ja palvelujen saatavuus: Määrällinen ja laadullinen tarkastelu. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja: 2022:24 URN:ISBN:978-952-383-016-5

(22) Luoma ML, Koivusilta M, Lang G, ym. Prevalence study of abuse and violence against older women. Results of a multi-cultural survey conducted in Austria, Belgium, Finland, Lithuania, and Portugal. European Report of the AVOW Project. Finland: National Institute of Health and Welfare; 2011.

(23) Scheer J, Pachankis J, Bränström R. Gender-based Structural Stigma and Intimate Partner Violence Across 28 Countries: A Population-based Study of Women Across Sexual Orientation, Immigration Status, and Socioeconomic Status. J Interpers Violence 2022;37(11-12): NP8941–NP8964. doi: 10.1177/0886260520976212

(24) Hong T. Kunniaan liittyvän väkivallan uhrin oikeudellinen asema. Väitöskirja. Turun yliopisto; 2020. URN:ISBN:978-951-29-7917-2

(25) Lanier C, Maume M. Intimate Partner Violence and Social Isolation Across the Rural/Urban Divide. Violence Against Women 2009; 15(11):1311–1330. doi: 10.1177/1077801209346711

(26) Sasseville N, Maurice P, Montminy L ym. Cumulative Contexts of Vulnerability to

Intimate Partner Violence Among Women With Disabilities, Elderly Women, and Immigrant Women: Prevalence, Risk Factors, Explanatory Theories, and Prevention. Trauma Violence Abuse 2022;23(1), 88-100. doi: 10.1177/1524838020925773

(27) Afrouz R. The Nature, Patterns and Consequences of Technology-Facilitated Domestic Abuse: A Scoping Review. Trauma Violence Abuse 2023;24(2):913–927. doi: 10.1177/15248380211046752

(28) Brookfield K, Fyson R, Goulden M. Technology-Facilitated Domestic Abuse: An under-Recognised Safeguarding Issue? Brit J Soc Work 2024;54:419–436. doi: 10.1093/bjsw/bcad206

(29) Woodlock D, Harris B. 'You have to be really careful': technology and the abuse of women with intellectual and cognitive disabilities, Disability Soc 2024;39(4):953-973. doi: 10.1080/09687599.2022.2114886

(30) Harris B, Woodlock D. Digital Coercive Control: insights from two landmark domestic violence studies. Brit J Criminol 2019; 59(3):530-550. doi: 10.1093/bjc/azy052

(31) Hakkarainen L. Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen. Opas väkivallan kokijalle, ammattilaiselle ja läheiselle. Naisten Linja Suomessa ry; 2019.

(32) Levy K, Schneier B. Privacy threats in intimate relationships. J Cybersecur 2020;6(1): 1–13. doi: 10.1093/cybsec/tyaa006

(33) Spitzberg B, Cupach W. The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. Aggress Violent Behav 2007;12(1):64-86. doi: 10.1016/j.avb.2006.05.001

(34) Hand T, Chung D, Peters M. The Use of Information and Communication Technologies to Coerce and Control in Domestic Violence and Following Separation. Australian Domestic & Family Violence Clearinghouse. Newsletter. 2009:1-16.

(35) George A, Harris B. Landscapes of violence: Women surviving family violence in regional and rural Victoria. Deakin University, Australia; 2014

(36) Dragiewicz M, Woodlock D, Salter M ym. "What's Mum's Password?": Australian Mothers' Perceptions of Children's Involvement in Technology-Facilitated Coercive Control. J Fam Viol 2022;37, 137–149. https://doi.org/10.1007/s10896-021-00283-4

(37) Woodlock D, Bentley K, Schulze D ym. Second National Survey on Technology and Domestic Violence in Australia. WESNET. 2020. https://wesnet.org.au/about/research/2ndnatsurvey/

(38) Marganski A, Melander, L. Intimate Partner Violence Victimization in the Cyber and Real 10 World: Examining the Extent of Cyber Aggression Experiences and Its Association With In-Person Dating Violence. J Interper Violence 2018;33(7): 1071 –1095. doi: 10.1177/0886260515614283

(39) Temple J, Choi HJ, Brem M, ym. The Temporal Association Between Traditional and Cyber Dating Abuse Among Adolescents. J Youth Adoles 2016;45(2):340–349. doi: 10.1007/s10964-015-0380-3

(40) Nyman C, Evertsson L, Henrikson A-S. Digitally facilitated economic abuse in the age of digital financial services – new risks for economic abuse in intimate partner violence. J Gen-Based Violence 2023:7(3);368–382. https://doi.org/10.1332/239868023X16909576356057

(41) Harris B, Woodlock, D. Spaceless violence: Women's experiences of technology-facilitated domestic violence in regional, rural and remote areas. Trends & issues in crime and criminal justice 2022; 644. Australian Government, Australian Institute of Criminology; 2022. doi: 10.52922/ti78405

(42) Piippo S, Husso M, Tihveräinen S. Naisiin kohdistuvan digitaalisen väkivallan haavoittavuus ja avun saamisen haastavuus. Teoksessa Karttunen T, Salovaara U, Törölä M, Piippo S, Jutila E (toim.). Haavoittuvuus, sukupuoli ja perhe sosiaalityön tutkimuksessa. Suhteessa olemisen näkökulma. SoPhi (161), Jyväskylän yliopisto; 2025. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-1074-8

(43) McFarlane J, Campbell JC, Watson K. Intimate partner stalking and femicide: Urgent implications for women's safety. Behav Sci & L 2002;20(1-2),51–68. doi: 10.1002/bsl.477

(44) Dragiewicz M, Burgess J, Matamoros-Fernandez A, ym. Technology facilitated coercive control: domestic violence and the competing roles of digital media platforms. Fem Media Stud 2018;18(4):609-625. doi: 10.1080/14680777.2018.1447341

(45) Stark E. Coercive Control. The Entrapment of Women in Personal Life. Oxford, UK: Oxford University Press; 2007.

(46) Kaittila A. Parisuhdeväkivaltaa kokeneet naiset avun hakijoina. Teoksessa Niemi J, Kainulainen H, Honkatukia P (toim.). Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tallinna: Vastapaino; 2017, 89-103.

(47) Harris B, Woodlock, D. Digital Coercive Control and Spatiality: Rural, Regional, and Remote Women's Experience. In Bailey, J., Flynn, A. and Henry, N. (Ed.) The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse (Emerald Studies In Digital Crime, Technology and Social Harms), Emerald Publishing Limited; 2021, 387-406. doi: 10.1108/978-1-83982-848-520211030

(48) Husso M, Notko M, Virkki T, ym. Domestic Violence Interventions in Social and Health Care Settings : Challenges of Temporary Projects and Short-Term Solutions. J Interpers Violence 2021;36(23–24): 11461–11482.

(49) Hietamäki J, Peltonen J, Haapakangas K. Turvallisuus ja lähisuhdeväkivalta. Teoksessa Kestilä L, Härmä V, Rissanen P. (toim.) Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio, syksy 2020. Raportti 14/2020.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2020, 64–71. URN:ISBN:978-952-343-649-7

(50) Husso M, Hyväri E, Kaittila A, ym. Korona, koti ja kontrolli: väkivaltatyöntekijöiden näkemyksiä lähisuhdeväkivallan kohteina olleiden avun saamisen haasteista korona-aikana. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti, 2021, Vol.58 (3), 349-360.

(51) Siltala H. Family violence as a public health problem: Effects and costs in Finnish health care University of Jyväskylä; 2021. URN:ISBN:978-951-39-8808-1 Siltala H. Family violence as a public health problem: Effects and costs in Finnish health care University of Jyväskylä; 2021. URN:ISBN:978-951-39-8808-1

(52) Husso M, Virkki T, Notko, M ym. Making sense of domestic violence intervention in professional health care. Health and Social Care in the Community 2012;20(4):347-355. https://doi.org/10.1111/j.1365-2524.2011.01034.x

(53) Woodlock D, Salter M, Dragiewicz M, Harris B. 'Living in the Darkness': Technology-Facilitated Coercive Control, Disenfranchised Grief, and Institutional Betrayal." Violence against Women 2023;29(5):987–1004.

(54) Lindqvist R. Parisuhdeväkivallan kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto; 2009. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3527-6

(55) Boethius S, Åkerström M, Hydén, M. The double-edged sword – abused women's experiences of digital technology. Eur J Soc Work 2022; 26(3):506–518. doi: 10.1080/13691457.2022.2040437

(56) Southworth C, Finn Jerry D, Shawndell F, ym. Intimate Partner Violence, Technology, and Stalking. Violence Against Women 2007;13(8):842-856. doi: 10.1177/1077801207302045

(57) Freed D, Palmer J, Minchala, D, ym. Digital Technologies and Intimate Partner Violence: A Qualitative Analysis with Multiple Stakeholders. Proceedings of the ACM Human-Computer Interaction 2017;1, CSCW, Article 46:1-22. doi: 10.1145/3134681

(58) Yardley E. Technology-Facilitated Domestic Abuse in Political Economy: A New Theoretical Framework. Violence against Women 2021; 27(10):1479–1498. doi: 10.1177/1077801220947172

(59) TechSafety. Resources - App Safety Centre. https://techsafety.org.au/resources/appsafetycentre/Luettu 26.11.2025.

(60) Øverlien C, Hellevik, PM, Korkmaz S. Young women's experiences of intimate partner violence – Narratives of control, terror, and resistance. J Fam Violence 2020;35(8):803–814. doi: 10.1007/s10896-019-00120-9

(61) Salin M, Otonkorpi-Lehtoranta K, Hakovirta M, ym. Työ- ja perhe-elämän hämärtyvät rajat: suomalaisten äitien työ- ja perhe-elämän rajapintojen hallinnan strategiat korona-arjessa. Työelämän tutkimus 2021;19 (4):57:570-594. doi: 10.37455/tt.112501

(62) Lyons M, Brewer G. Experiences of Intimate Partner Violence during Lockdown and the COVID-19 Pandemic. J Fam Violence 2022;37(6):969-977. doi: 10.1007/s10896-021-00260-x

(63) Hietamäki J, Kekkonen O, Karhinen-Soppi A, ym. Encountering and Identifying Different Forms of Domestic Violence in Shelters and Community Care Services in Finland During the COVID-19 Pandemic. Violence and Victims 2024;39(6):711-728. doi:10.1891/VV-2022-0188

(64) Kestilä L, Härmä V, Rissanen P. (toim.) Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio, syksy 2020. Raportti 14/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2020. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-578-0

(65) Donagh B. From Unnoticed to Invisible: The Impact of COVID-19 on Children and Young People Experiencing Domestic Violence and Abuse. Child Abuse Rev 2020, 29: 387–391. doi: 10.1002/car.2649.

(66) Peterman A, O'Donnell M, Palermo T. COVID-19 and Violence against Women and Children. What Have We Learned So Far? Center for Global Development; Jun 2020. Luettu 27.2.2024. https://www.cgdev.org/publication/covid-19-violence-against-women-and-children-what-have-we-learned-so-far

(67) Nenonen T, Hietamäki J, Tuominen J, ym. Turvakodin asiakkaiden kokemuksia lähisuhdeväkivallasta ja palvelujen käytöstä koronapandemian aikana. Tutkimuksesta tiiviisti 2/2022. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 2022. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-807-1

(68) Harrikari T, Romakkaniemi M, Fiorentino V, ym. Sosiaaliala ja koronaviruspandemia: sosiaalialan ammattilaisille 2021 ja 2020 esitettyjen kyselyjen tuloksia. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja Nro 46; 2021.

(69) Harrikari T, Romakkaniemi M, Tiitinen L, ym. Pandemic and Social Work: Exploring Finnish Social Workers' Experiences through a SWOT Analysis. Brit J Soc Work 2021;51(5):1644–1662. doi: 10.1093/bjsw/bcab052

(70) Pennanen P, Jansson M, Torkki P, ym. Digitaalisten palvelujen vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollossa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:52. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki; 2023 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-059-2

(71) Markovà I, Linell P, Grossen M, ym. Dialogue in focus groups: Exploring socially shared knowledge. London: Equinox; 2007.

(72) Eskola J, Suoranta J. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere; 2005.

(73) Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology 2006;3 (2):77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa

(74) Kolehmainen M. Networked Care: Worlding Mental Well-Being in a Digital Age. Sociol Health Illn 2025;47(4):e70037. doi: 10.1111/1467-9566.70037

(75) Kolehmainen M. Intimate Technology? Teletherapies in the era of COVID19. In: Kolehmainen M, Lahti A, Lahad K. (eds) Affective Intimacies. Manchester: Manchester University Press; 2022.

(76) Työolot [verkkojulkaisu]. Viiteajankohta: 31.12.2023. ISSN=2342-2874. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 23.6.2025. https://stat.fi/julkaisu/cln0hlj6d8jlh0avttwdum2g2

(77) Viveiros N, Bonomi A. Novel Coronavirus (COVID-19): Violence, Reproductive Rights and Related Health Risks for Women, Opportunities for Practice Innovation. J Fam Violence 2020:37;753-757.

(78) Imkaan. The Impact of the Dual Pandemic's: Violence Against Women & Girls and COVID-19 on Black and Minoritised Women & Girls. Position Paper Series, VAWG & Covid-19; 2020.

(79) Pagano A, Hosakote S, Kapiteni K, ym. Impacts of COVID-19 on residential treatment programs for substance use disorder. J Subst Abuse Treat. 2021 Apr;123:108255. doi: 10.1016/j.jsat.2020.108255

(80) World Health Organization. Statement on the fifteenth meeting of the IHR (2005) Emergency Committee on the COVID-19 pandemic, 5 May 2023. Luettu 6.2.2025. www.who.int/news/item/05-05-2023-statement-on-the-fifteenth-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-coronavirus-disease-(covid-19)-pandemic

(81) Sosiaali- ja terveysministeriö. Digitaalisuus sosiaali- ja terveydenhuollon kivijalaksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan strategia 2023–2035. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:32. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9889-6

(82) Guest G, Namey E, Taylor J, ym. (2017). Comparing focus groups and individual interviews: findings from a randomized study. Int J Soc Research Method 2017:20(6; 693-708.

Sonja Tihveräinen
YTM, väitöskirjatutkija
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Anniina Kaittila
YTT, yliopistonlehtori, erikoistutkija
Turun yliopisto
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Marita Husso
YTT, professori
Tampereen yliopisto
Yhtesikuntatieteiden tiedekunta